

Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya 2019. évi működésének legfontosabb eredményei

A tudományos osztály 2019-ben 9 rendes és egy rendkívüli osztályülést tartott. Az osztály akadémikus tagjai, a választott közgyűlési képviselők, valamint a bizottságok elnökei az ülésekről csak alapos indokkal maradtak távol. Az osztályüléseken kiemelt jelentőségűek a különböző szakterületek képviselőinek előadásai és az érdemi viták különféle tudományos kérdésekben, a kutatási trendek nemzetközi és hazai követésére.

Az idei évben második alkalommal került átadásra a Jermy Tibor-díj. A díj olyan biológus egyetemi hallgatók és kutatók számára adható, akik elsősorban az elméleti és az alkalmazott zoológia területén végzik kutatási tevékenységüket (*A díjazottak: Mezőfi László, Szent István Egyetem; Szederjesi Tímea PhD, Magyar Természettudományi Múzeum; Tóth Balázs PhD, Magyar Természettudományi Múzeum*).

A dr. Zólyomi Bálintné Barna Piroska Alapítvány kuratóriumi elnöki teendőit Molnár Zsolt, az MTA doktora (Ökológiai Kutatóközpont) látja el. A „Dr. Zólyomi Bálintné Barna Piroska Emlékdíj” létrehozásával jutalmazták azokat a fiatalokat, akik Zólyomi Bálint akadémikus tudományterületein (növénytan, ökológia, palinológia, florisztika, növényföldrajz, illetve természetvédelem) eredményesen tevékenykednek, ezzel is elősegítve tudományos munkájuk előrehaladását. A 2019. október 8-i osztályülésen a kuratórium elnöke öt kutatónak adta át az Emlékdíjat (*Pifkó Dániel, Schmidt Dávid, Schmotzger András, Pinke Gyula és Erdős László*).

A március 15-i ünnepek alkalmával Széchenyi-díjat kapott Csermely Péter akadémikus és Buzás Edit Irén, az MTA doktora.

Erdei Anna akadémikus állami kitüntetésben részesült, a Magyar Érdemrend középkeresztjét vehette át.

Tankó Béla életmű-díjban részesült Vigh László akadémikus.

Ulbert István, az MTA doktora Friedrich Péter-díj kitüntetésben részesült.

Az Academia Europaea új tagjának választotta Kellermayer Miklóst, az MTA doktorát és Lövei Gábort, az MTA doktorát.

Závodszy Péter akadémikus a Nemzeti Tudománypolitikai Tanács tagja lett.

Az osztályhoz tartozó kutatóintézetek több helyén tisztújításra került sor.

Márciusig lezajlott az új közgyűlési képviselők megválasztása. Az osztálynak továbbra is 18 közgyűlési képviselője van, így biztosított az osztály minden tudományos és osztályközi tudományos bizottságának önálló képviselete.

Az élettudományi szekció az Elnökség nem akadémikus közgyűlési képviselő tagjának választotta Hájos Norbertet, az MTA doktorát.

A májusi Közgyűlés az osztály rendes tagjává választotta Buday Lászlót, Csermely Pétert és Tamás Gábort; levelező taggá vált Acsády László, Buzás Edit Irén és Padisák Judit; Izsvák

Zsuzsanna és Székely Tamás külső tag lett, valamint tiszteleti taggá választották Nils Christian Stenseth-et és Robin Angus Silvert.

Az Osztály több ülésen és egy rendkívüli ülés keretén belül is napirendre tűzte az MTA kutatóhálózat lehetséges átalakításának megvitatását és nyomon követte az MTA és ITM közötti tárgyalásokat.

A Magyar Természettudományi Múzeum elhelyezésével kapcsolatban a X. Földtudományi Osztály állásfoglalást adott ki, melyhez az Osztály is csatlakozott azzal a kiegészítéssel, hogy az nem csak az Ásvány- és Kőzettár és az Őslénytani Tár, hanem az Állattár, a Növénytár és az Embertani Tár esetében is érvényes. Az Osztály támogatja továbbá egy Debrecenben kialakítandó, újonnan létesítendő gyűjtemény koncepcióját és egyben felhívja a figyelmet arra, hogy a Debreceni Egyetemen már vannak olyan kutatócsoportok, amelyek eme intézmény kiindulópontját jelenthetik.

A Bioinformatikai Osztályközi Állandó Bizottság kezdeményezte, hogy a következő akadémiai ciklustól osztályközi tudományos bizottságként kívánja folytatni munkáját. Az Osztály ennek megfelelően módosította osztályügyrendjét és megkezdte az új tudományos bizottság köztestületének toborzását.

Az osztály és bizottságai, valamint az osztályhoz tartozó kutatóintézetek a Közgyűlés és a Magyar Tudomány Ünnepehez kapcsolódóan több tudományos ülést és előadást szerveztek egy-egy közérdeklődésre számot tartó tudományterületen. De e kereteken kívül is számos rendezvény megszervezésére került sor.

A szűnyoggyérítéssel kapcsolatos szakmai feladatok koordinálására felkérést kapott Varga Zoltán, az MTA doktora, a Diverzitásbiológiai Tudományos Bizottság elnöke. Az osztály 2 rendezvényt is tartott a témában az év folyamán.

Idén is sor került az Immunológia Napja megrendezésére. Az előadásokra az ország minden tájáról érkeztek középiskolás diákok. A közérdekű téma az immunrendszer működése volt. A tudományos előadások mellett a középiskolás diákoknak az MTA Székházának történeti bemutatása hagyományteremtő immár.

A mikrobiológiai szakterületen továbbra is megrendezésre kerülnek olyan tudományos ülések, amelyek egyúttal a tudományos továbbképzés szerepét is betöltik (Lányi és Virologiai Nap). A cél olyan alkalmak megszervezése, ahol a továbbképzés vizsgával zárul és a megfelelő szakterületen kreditpont értéke is van.

A Magyar Tudomány Ünnepe alkalmával kiemelt előadást tartott Horváth Péter PhD, a Szegedi Biológiai Kutatóközpont Biokémiai Intézet igazgatója.

Az Osztály megkezdte „A magyar tudományos kutatás kiemelkedő eredményei a rendszerváltástól napjainkig (1989-2019)” című MTA kiadványtervezet előkészítését.

Az osztály szakmai tevékenységének döntő hányada a tudományos és osztályközi tudományos bizottságok keretében zajlik (*négy tudományos és négy osztályközi tudományos bizottság*). Ezen bizottságok mindegyike jogosult doktori eljárások tárgyalására, az osztály külön doktori bizottságot nem működtet. Felelősséggel és szakszerűen folytatták le a minősítési eljárások előkészítését, évente 3-4 ülést tartva.

Az osztály doktori követelményrendszere szerint elbírálva 2019-ben 9 új MTA doktora cím került kiadásra (*Batáry Péter, Csősz Sándor, Deák Balázs, Kurucz Éva, Lakatos Lóránt, Pecsénye Katalin, Pinke Gyula, Sántha Miklós Ferenc, Varga Zoltán*) és 34 taggal nőtt az osztály köztestületi tagjainak száma.

Az osztály területéhez tartozó kutatói közösség aktívan vesz részt nemzetközi folyóiratok szerkesztőségi és nemzetközi tudományos bizottságok munkájában. A biológia szakterületén működő kutatóhelyek mindegyikén jelentős mértékű és hatékony tudományos utánpótlás nevelés folyik. Hazai és nemzetközi pályázatok elnyerésével biztosítják a posztdoktorok számára is a kutatási lehetőséget, ezzel is csökkentve a fiatal tehetségek elvándorlását.

Budapest, 2020. február

Fésüs László
az MTA Biológiai Tudományok Osztályának elnöke